

ACTIVITATEA LUI TUDOR VLADIMIRESCU PÎNA LA 1821

de N. ADĂNILOAIE

Sărbătorim astăzi – prin această sesiune științifică – împlinirea a 200 de ani de la nașterea lui Tudor Vladimirescu, conducătorul revoluției din 1821, personalitate marcantă a istoriei românești. Eroul din Vladimiri, care declarase categoric vornicului N. Văcărescu, în februarie 1821, că „patria se cheamă poporul, iar nu tagma jefuitoarelor”¹, avea să fie considerat de K. Marx drept un mare „patriot român”, care „nu s-a adresat boierilor ci țăranilor”². M. Kogălniceanu a reliefat, de asemenea, că Tudor a fost acela care a ridicat în Muntenia „steagul național vestind românilor că vremea venise pentru ca iară să scuture stăpînirea străinilor”³; iar N. Bălcescu a subliniat, la rîndu-i, că Tudor vorbea „în numele poporului și personifica deșteptarea lui”⁴.

Din păcate, asupra adolescenței acestei personalități avem prea puține izvoare sigure. Nici data exactă a nașterii nu e cunoscută. Cu prilejul aniversării a 50 de ani de la revoluția din 1821, C.D. Aricescu – intenționînd să scrie o istorie a acesteia – a călătorit printr-o serie de sate din Gorj și Mehedinți, a stat de vorbă cu mulți dintre supraviețuitorii evenimentelor, a găsit unele documente, a cules date și din tradiția orală și a primit apoi numeroase scrisori de la foștii panduri ori de la oameni care-l cunoscuseră îndeaproape pe Tudor. Pe baza informațiilor culese, C. D. Aricescu afirma în lucrarea sa **Istoria revoluției române de la 1821** că Tudor s-a născut în comuna Vladimiri, districtul Gorj, „cam pe la anul 1770 după unii, sau pe la 1780 după alții”⁵. Afirmatia lui Aricescu se întemeia pe faptul că o parte dintre emitenții scrisorilor menționate arătau că Tudor avea în timpul revoluției în jur de 40 de ani, iar altă parte susținea că avea cam 50 de ani.

Cu un sfert de veac în urmă, cînd pregăteam – împreună cu alți colegi – colecția de documente despre 1821, am citit și eu scrisorile trimise lui Aricescu de foști panduri și am constatat că, în adevăr unii afirmau că Tudor avea în timpul revolu-

fiei „cam 40 de ani”, iar alții, relatau că avea „cam 50 de ani”, erau însă și unii care susțineau că eroul din Vladimiri avea între 40 și 50 de ani. Este greu de apreciat care din aceste relații controversate – făcute din aduceri aminte, la 50 de ani după evenimente – sînt mai aproape de adevăr.

Un martor ocular, Ștefan Scarlat Dăscălescu, secretar la caimacamul Craiovei, care a stat de vorbă îndelung cu Tudor, în mai 1821, scrie că acesta „să fi avut 40 de ani” pe atunci⁶. Deci mai sigură pare data nașterii lui Tudor pe la 1780, adică în urmă cu 200 de ani.

Tatăl său, Constantin Ursu, moșnean din plaiul Cloșanilor (jud. Mehedinți) s-a căsătorit cu Ioana Bondoc (fiica preotului Gr. Bondoc) din Vladimiri Gorjului și s-a stabilit în această localitate. Tudor a mai avut un frate Pavel (sau Papa) și o soră Dina ai cărei urmași trăiesc și astăzi în satul Căpreni jud. Gorj. Asupra originii moșnenești a lui Tudor părerea majorității istoricilor concordă. Izvoarele contemporane de asemenea arată că Tudor a fost moșnean, adică țăran liber. „Era de felul lui răzeș” scrie Ștefan Scarlat Dăscălescu⁷, era „om din popor” menționează M. Cioranu⁸ (aghiotantul lui Tudor), „a fost fiu de țăran” relatează Gheorghe Duncea împreună cu care Tudor ridicase în 1808 o biserică în satul Prejna, județul Mehedinți⁹.

Primele noțiuni de învățătură le-a primit Tudor de la dascălul satului din Vladimiri, iar apoi la vârsta de 12 ani a fost dat „de procopseală” unui condicar, Lupu, din Craiova, cu care părinții lui se înrudeau. Mai tîrziu intrînd în serviciul boierului I. Glogoveanu, și fiind apreciat, a fost dat la învățătură de acesta împreună cu fiul său Nicolae Glogoveanu, cu care era cam de o vîrstă. Printre altele, a învățat aici, la Craiova, și limba greacă.

După obiceiul județului natal, la vîrsta de 18 ani, a intrat în rîndurile pandurilor, dar se pare că această slujbă temporară i-a lăsat destul răgaz spre a se ocupa cu administrarea unor moșii ale lui Glogoveanu, cu negoțul, arendășia, morăritul și alte îndeletniciri.

Fie în serviciul lui Glogoveanu, fie în tovarășie cu el ori pe cont propriu, mai tîrziu Tudor a făcut comerț intern cu vite, cereale, pește, icre, seu și alte produse care erau vîndute în Transilvania și uneori mai departe la Budapesta și Viena.

Prin ocupațiile sale Tudor făcea parte din rîndurile burgeziei în formare, clasă interesată în abolirea relațiilor feudale care frînau dezvoltarea noilor forțe de producție. El per-

sonal, avînd o serie de greutăți de întîmpinat din partea aparatului de stat fanariotizat al boierilor și slujbașilor și, avînd — după cum spuneau contemporanii — „limba prea liberă”, s-a judecat de mai multe ori, cu cei ce-l nedreptăteau, atît la Tîrgu-Jiu cît și la Craiova și București¹⁰.

În 1806 Tudor a fost numit vîtaf de plai la Cloșani. Direct sau prin intermediul unor oameni apropiați, el și-a exercitat această funcție cu mici întreruperi pînă în ajunul revoluției.

Între 1807 și 1812, Tudor Vladimirescu a luat parte, alături de ruși — corpul de voluntari fiind încadrat în divizia generalului Isaiev — la războiul împotriva Imperiului otoman, distingîndu-se în luptele purtate la Cerneți, Craiova, Negotin, Rahova, Plevna și alte bătălii. Pentru curajul și vitejia de care a dat dovadă, el a fost numit aproape de la început „comandir” peste ceilalți panduri.

Foștii panduri, fără excepție, vorbesc cu admirație despre bravura comandirului lor. De pildă, polcovnicul Ioniță Ceganu din Cloșani povestea, mai tîrziu, cu entuziasm, lui Ion Ghica: „Știi dumneata, domnule, ce om era căpitanul nostru Tudor? El care nu rîdea niciodată, cînd auzea că vin turcii asupra noastră... cînd cu gîndul nu gîndeai, el de bucurie începea să cînte și să joace ca un copil. Intra în foc domnule de parcă ar fi mers la nuntă”¹¹.

Pretutîndeni, în calitate de comandant al pandurilor olteni, Tudor a îndeplinit cu bravură toate misiunile încredințate de comandamentul rus, fapt pentru care a fost ridicat la rangul de „porucic” (locotenent) și decorat cu ordinul Sf. Vladimir. Ofițerii superiori ruși au atestat prin ordine și încredințări scrise faptele mărețe de arme ale lui Tudor Vladimirescu¹². Astfel, colonelul Jeltuhin scria la 18 februarie 1810 că Tudor a participat la lupta de la Cerneți, „îndeplinindu-și datoria de militar ca cel mai bun ofițer; el a fost trimis și în munți pentru a goni pe turci; acolo a reputat, prin stăruința sa, un frumos succes”¹³. Peste trei luni, colonelul Turcinilov, entuziasmat și el de eroismului comandantului batalionului de panduri, va scrie că Tudor și-a îndeplinit misiunile încredințate „cu toată exactitatea, rîvna și cu mare succes; el este un comandant viteaz și neînfricat, întreprinzător în pericole și prudent”¹⁴. Distincțiile acordate i-au asigurat protecția consulatului rus din București, ferindu-l totodată de răzbuirea turcilor.

După război, Tudor s-a ocupat în continuare, cu negoțul de cereale și vite peste graniță, agonisindu-și o oarecare avere (parcele de moșie, vii, mori, cîrciumi, case, acareturi etc.).

În 1814 – din iunie pînă în decembrie – Tudor a stat la Viena trimis de N. Glogoveanu, pentru aranjarea unor chestiuni particulare ale acestuia.

Șederea prelungită la Viena, în timpul congresului ce se pregătea, i-a dezvoltat lui Tudor o serie de fire de păianjen țesute de diplomația europeană și i-a lărgit orizontul politic. El căpătase convingerea că și soarta țărilor române va fi discutată, că se vor pregăti anumite schimbări, exclamînd „că mult a fost, puțin a rămas”.

La întoarcere, aflînd că turcii adalți năvăliseră în Mehadia, arseseră Cernețul și-i provocaseră și lui mari pagube, inclusiv distrugerea gospodăriei, se oprește un timp la Mehadia unde, la băile din localitate, vroia să-și îngrijească și sănătatea zdruncinată. De aici, după cum se știe, l-a frecventat des pe preotul Nicolae Stoica de Hațeg, cronicarul de renume al Banatului, cu care s-a împrietenit. Captivat de cunoștințele în domeniul istoriei ale interlocutorului, Tudor i-a cerut lui Stoica să-i procure **Istoria pentru începuturile românilor în Dacia** a lui Petru Maior (apărută la Buda în 1812) și unele calendare scoase de Zaharia Carcalechi spre a le citi cît va sta la Băile Herculane („Scaltele lui Hercule”). Acest fapt arată, o dată în plus, sentimentele patriotice ale lui Tudor și ne ajută, totodată, să-i cunoaștem preocupările spirituale, mai ales că pe Nicolae Stoica l-a vizitat și în anii următori.

Tudor Vladimirescu a fost un produs al stărilor economice și social-politice din societatea românească de la începutul secolului al XIX-lea, cînd procesul de descompunere a relațiilor sistemului feudal era avansat și cînd dominația otomană și regimul fanariot intraseră în criză. Tudor s-a format în mediul de viață social-economică din Oltenia, unde, pe lîngă jaful fiscal – care se adăuga la raporturile dintre moșieri și clăcași –, erau frecvente prădăciunile turcești, erau mai dezvoltate unele elemente burgheze (care făceau negoț cu Banatul și Transilvania), erau mai numeroase satele de moșneni și, pe deasupra, se accentuase și nemulțumirea miilor de panduri ce fuseseră impuși de Caragea din nou la biruri. Lupta de clasă era oarecum mai aspră fiind accentuată atît din partea țăranimii, cît și din partea burgheziei în formare care se vedea împiedicată de îngrădirile feudale și de abuzurile aparatului de stat fanariot, abuzuri amplificate prin patronarea Porții otomane.

Jafurile turcești, alături de abuzurile aparatului de stat feudal – care împiedicau tranzacțiile comerciale – au accentuat la Tudor sentimentul de revoltă împotriva orînduirii existente.

Boierilor divaniți care l-au nedreptățit într-un proces ce-l avea cu G.ogoveanu, Tudor le-a spus răspicat: „Pe unde pun azi cocoanele voastre panglicile, vor pune într-o zi oltenii mei curelele opincilor”, iar în 1819 – arată tot un martor ocular – Tudor a declarat: „De-oi trăi voi face douăsprezece perechi de opinci din pielea a doisprezece veliți din divan¹⁵. Revolta lui, a „comandirului”, era revolta clasei sale, era revolta poporului asuprit, care nu mai putea suporta exploatarea. Tudor se identică cu lupta, cu aspirațiile poporului spre o viață mai bună; în slujba acestei lupte, pentru a asigura un viitor mai bun patriei sale, el și-a pus toate calitățile personale, inclusiv bogata experiență câștigată în timpul războiului dintre ruși și turci.

Tudor și pandurii olteni, cu care a menținut strânse legături, au înțeles că nu pot scăpa de jafurile turcești și boierești decât printr-o revoluție. De aceea, ei au strâns arme, pe care le-au ținut ascunse în Mehedinți și Gorj, cu mult înainte, așteptând momentul prielnic izbucnirii revoluției. Momentul acesta s-a ivit în 1821, când și eteriștii se hotărâră să înceapă lupta.

N O T E

1. N. Iorga, *Izvoarele contemporane asupra mișcării lui Tudor Vladimirescu*, București, 1921, p. 47.
2. Apud Andrei Oțea, *Tudor Vladimirescu și revoluția din 1821*, Editura științifică, București, 1971, p. 194.
3. Mihail Kogălniceanu, *Texte social politice alese*, Editura politică, București, 1967, p. 109.
4. N. Bălcescu, *Opere*, vol. I, Editura Academiei, București, 1953, p. 309.
5. C.D. Aricescu, *Istoria revoluției române din 1821*, Craiova, 1974, p. 15.
6. N. Iorga, *Un cugetător politic moldovean din secolul al XIX-lea. Ștefan Scarlat Dăscălescu*, în „Analele Academiei Române, Memoriile secției istorice”, seria III, tom. XIII, Buc., 1932, p. 51.
7. Idem, p. 53.
8. Idem, *Izvoarele contemporane...*, p. 259.
9. Vezi Emil Virtosu, *Mărturii noi din viața lui Tudor Vladimirescu*, București, 1941, p. 3.
10. Apud N. Iorga, *Un cugetător politic...*, p. 51.
11. Apud Ion Ghica, *Scrisori către V. Alecsandri*, Editura pentru literatură, București, 1967, p. 29.
12. Vezi o parte din aceste atestate publicate în *Documente privind istoria României, Răscoala din 1821*, vol. I, Edit. Academiei, 1959, p. 40—55.
13. Idem, p. 45.
14. Idem, p. 50.
15. Vezi C.D. Aricescu, *Acte justificative*, p. 123, 135, 136.